

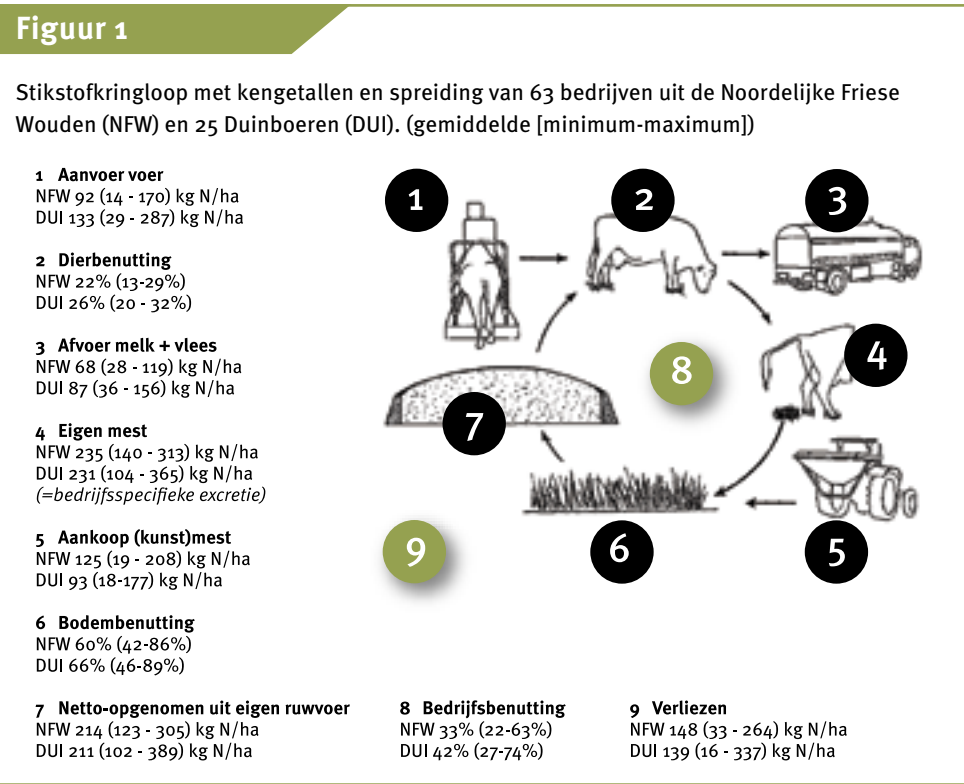
Benut meer van eigen land

Veel boeren zijn gefocust op de melkproductie per koe, maar hoe zit het eigenlijk met de productie van het land? Land is de duurste productiefactor van het bedrijf. Dirksen Management Support heeft samen met Boerenverstand Consultancy en het Louis Bolk Instituut recente productiecijfers van grond van enkele bedrijven geanalyseerd. De verschillen tussen bedrijven blijken groot; veel veehouders kunnen meer uit hun grond halen.

Hans Dirksen
(Dirksen Management Support)
ir. Frank Verhoeven
(Boerenverstand Consultancy)
ir. Jan Paul Wagenaar
(Louis Bolk Instituut)

Een veehouder kan grotendeels het rantsoen voor zijn melkkoeien en jongvee zelf telen. Dit geldt zeker voor extensieve bedrijfsomstandigheden zoals bij veel boeren in de Noordelijke Friese Wouden (9.000 tot 12.000 kg melk/ha), maar ook bij boeren rondom de Loonse en Drunense duinen in Brabant (15.000 tot 30.000 kg melk/ha). Uit cijfers van bedrijven in deze gebieden blijkt dat er grote verschillen bestaan in de mate waarin het eigen land wordt benut. Zo wordt bijvoorbeeld duidelijk dat bij gelijke intensiteit de ene boer 4 ton meer droge stof van eigen land benut dan de buurman.

Eigen voer
Met de afname van het areaal landbouwgrond en een toenemende vraag naar biomassa voor bijvoorbeeld energieproductie, wordt het steeds belangrijker de benutting van het eigen voer verder te verhogen. Hoeveel voedergewassen een bedrijf heeft, hangt vooral samen met de interesses en bereidwilligheid van de boer. Daarnaast

Bepaling opname eigen ruwvoer

De netto-opname eigen ruwvoer wordt als volgt berekend:

kVEM behoefte veestapel – kVEM aankoop (krachtvoer, bijproducten, enz.) = kVEM eigen voer. Hierbij optellen: de beweidingsverliezen, in- en uitkuilverliezen en voerverliezen* = kVEM productie eigen land.

* Hier nemen we aan dat deze verliezen tussen bedrijven ongeveer gelijk zijn.

speelt de geschiktheid van de grond en de mestwetgeving een rol. De meeste bedrijven (en zeker de meer intensieve bedrijven) zullen streven naar minimaal 70 procent grasland. De bedrijfsspecifieke excretie kan helpen bij het verhogen van de benutting van het eigen voer. Deze rekenwijzer brengt in beeld wat er netto van het eigen land wordt benut. Ook de inmiddels welbekende 'bodem-plant-dier kringloop' (zie figuur 1) kan een handig hulpmiddel zijn om de productie van het land te verhogen. De kringloop maakt inzichtelijk hoe efficiënt een bedrijf is en maakt vergelijking met collega-bedrijven mogelijk.

Logische bedrijfsopzet

De grondgebonden melkveehouderij laat zich grofweg indelen in vier groepen: intensieve bedrijven, extensieve bedrijven, bedrijven met 100 procent grasland en bedrijven met een areaal maïs en voedergewassen. Figuur 2 laat de verdeling van de bedrijven zien over de verschillende groepen. Hoe extensiever het bedrijf (binnen dezelfde grondsoort), hoe meer mogelijkheden er zijn om het complete rantsoen zelf te telen of de grond voor andere doeleinden in te zetten. Denk dan aan natuur of energieteelt, maar verhuren of verkopen kan ook een optie zijn.

Balans bodem-plant-dier

Binnen het bedrijf is de samenhang tussen bodem, gewassen en dieren belangrijk. De kringloopbenadering geeft inzicht in de aanvoer van kunstmest en voer en de afvoer van melk en vlees. Op basis van de VEM-behoefte van het vee is de netto voerbenutting van het eigen land te berekenen. Als resultante kan zo ook de (bedrijfsspecifieke) mestproductie berekend worden. In figuur 1 staan de cijfers over 2006 van 63 bedrijven uit de Noordelijke Friese Wouden en 25 Duinboeren in de bodem-plant-dier-kringloop.

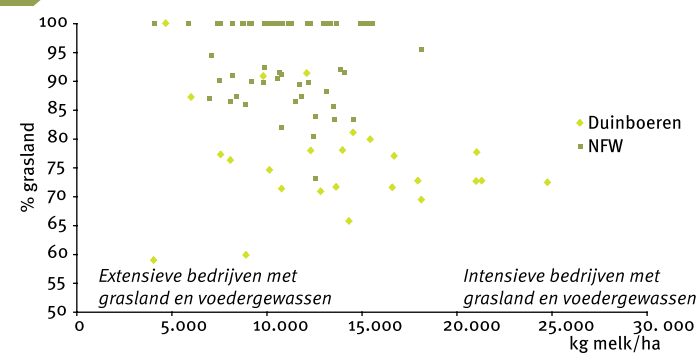
Met het verdwijnen van MINAS is de kringloopbenadering lange tijd naar de achtergrond gedreven. Met de bedrijfsspecifieke excretie worden echter wederom de N- en P-stromen aan het hele bedrijf in beeld gebracht en is er een stimulans om de kringloop verder te optimaliseren.

Boer belangrijke factor bij verschil in benutting

Figuur 3 laat zien dat bij een stijgende intensiteit van het bedrijf ook de (netto) opgenomen hoeveelheid van het grasland stijgt. Je zou kunnen stellen dat intensieve bedrijven hun grasland beter benutten. Op zich logisch, want een intensiever bedrijf heeft meer mogelijkheden om het best passende voer voor de koeien aan te kopen. Tegelijkertijd zijn er grote verschillen tussen bedrijven. Een voorbeeld: bij een intensiteit van

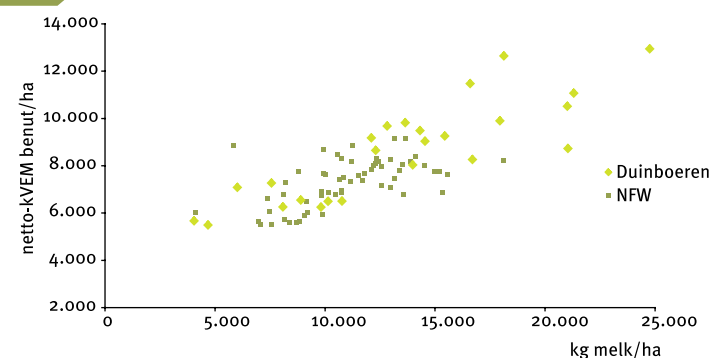
Figuur 2

Verdeling van de melkveebedrijven in de Noordelijke Friese Wouden (NFW, n = 63) en in de Loonse en Drunense duinen (Duinboeren, n = 25) naar intensiteit en percentage grasland.

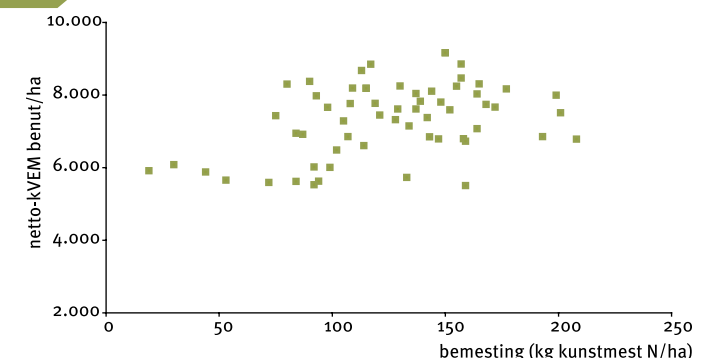
Figuur 3

kVEM-opbrengst per hectare in relatie tot de geleverde hoeveelheid melk per hectare op 63 bedrijven in de Noordelijke Friese Wouden.

Figuur 4

Relatie tussen de kunstmestgift (kg N/ha) en de netto-kVEM productie/ha op 63 bedrijven in de Noordelijke Friese Wouden.

10.000 kg melk/ha benut het ene bedrijf nauwelijks 6.000 kVEM van een hectare, terwijl een ander bedrijf meer dan 9.000 kVEM benut. Uit eerdere studies bleek dat er geen relatie is tussen de totale stikstofbemesting en de netto-kVEM-opname van het eigen land. Deze conclusie kan ook nu getrokken worden (zie figuur 4). Dus, waar op proefveldniveau een sterke relatie tussen bemesting en opbrengst wordt gesuggereerd, is die in de praktijk niet terug te vinden. Andere factoren zijn hier dus belangrijker. Dat kan niet de grondsoort zijn, omdat de onderzochte bedrijven vrij dicht bij elkaar liggen. Het is logischer een verklaring te zoeken in bedrijfsopzet en management, ofwel de factor boer telt zwaar.